

18.6.2004

Päihdehuollon huumeasiakkaat 2003

Yhteenveto

Huumehoidon tietojärjestelmä (ent. huumehoitotiedonkeruu) on päihdehoitoyksiköille vapaaehtoinen, anonyymi tilastotiedonkeruu-järjestelmä, jossa kerätään tietoja huumeiden käytön vuoksi päihdehoitoon hakeutuneista asiakkaista. Vuoden 2003 tulokset perustuvat 165 yksiköstä 5 754 päihdehuollon huumeasiakkaasta saatuihin tietoihin.

Suurin osa päihdehuollon huumeasiakkaista oli ollut jo aiemmin päihdehoidossa, viidesosa (19 %) oli hakeutunut päihdehoitoon ensimmäistä kertaa. Vuoden 2003 päihdehuollon huumeasiakkaat muistuttivat taustaltaan ja elämäntilanteeltaan edellisen vuoden asiakaskuntaa. Päihdehuollon huumeasiakkaat olivat pääosin miehiä (71 %), nuoria aikuisia (keski-ikä 26,8 vuotta) ja perhesuhteiltaan yksin eläviä. Asiakkaiden koulutustaso oli matala ja työttömyys (60 %) yleistä. Joka yhdeksäs (11 %) oli asunnoton.

Opiaattien vuoksi hoitoon hakeutuneiden osuus oli kasvanut vuodesta 2003. Opiaatit (31 %) olivat vuonna 2003 päihdehoitoon hakeutumiseen johtaneina ensisijaisina ongelmapäihteinä nyt useammin kuin stimulantit (28 %). Opiaattiryhmän sisällä buprenorfiinin ongelmakäytön (24 %) vuoksi hoitoon hakeutuneita oli edellistä vuotta enemmän kuin samaan ryhmään kuuluvan heroinin (3 %) vuoksi hoitoon hakeutuneita. Muina ensisijaisina päihdehoitoon johtaneina ongelmapäihteinä olivat alkoholin käyttöön liittyvä huumeiden sekakäyttö (19 %) ja kannabis (16%). Rauhoittavat lääkkeet (6 %) tai muut huumeet olivat harvoin ensisijaisiksi mainittuina ongelmapäihteinä. Sekakäyttö oli yleistä, lähes kahdella kolmesta oli mainittu ainakin kolme ongelmapäihdettä.

Lähes kolme neljästä (74 %) päihdehuollon huumeasiakkaasta oli käyttänyt huumeita joskus pistämällä. Joskus pistämällä huumeita käyttäneistä valtaosalla oli ollut myös pistosvälineiden yhteiskäyttöä. Pistämällä joskus huumeita käyttäneistä hieman edellistä vuotta suurempi osuus oli saanut ainakin yhden hepatiitti B-rokotteen (64 %).

Airi Partanen
+358 9 3967 2476
airi.partanen@stakes.fi

Ari Virtanen
+358 9 3967 2378
ari.virtanen@stakes.fi

Telefax
+358 9 3967 2497

www.stakes.info/huume-
hoito

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja
kehittämiskeskus

Forsknings- och utvecklings-
centralen för social- och
hälsovården

National Research and
Development Centre for Welfare
and Health

Puhelin (09) 39 671
Telefon +358 9 396 71
Phone +358 9 396 71

Telefaksi (09) 3967 2459
Telefax +358 9 3967 2459

www.stakes.fi

ISSN 1459-2355 (Internet)
ISSN 1459-2347

(painettu - printed)

Huumehoidon tietojärjestelmä

Huumehoidon tietojärjestelmä on päihdehoitoyksiköille vapaaehtoinen, anonymi tilastotiedonkeruujärjestelmä, jossa kerätään tietoja huumeiden käytön vuoksi päihdehoitoon hakeutuneista asiakkaista. Vuoden 2003 huumeiden tietojärjestelmään osallistui 165 yksikköä (taulukko 1). Yli puolet A-klinikoiden vastaanotoista, nuorisoasemista sekä päihdehuollon katkaisu- ja kuntoutusyksiköistä oli mukana vuoden 2003 huumeiden tietojärjestelmässä. Lähes kaksi kolmasosaa aineistosta tuli avohoitomuotoisista yksiköistä (taulukko 2).

Huumehoidon tietojärjestelmässä saatavan aineiston pohjalta voidaan kuvailla huumeiden käytön vuoksi päihdehoitoon hakeutuneita asiakkaita ja heidän päihteiden käyttöönsä, mutta sen pohjalta ei voi tehdä johtopäätöksiä huumeiden käytön vuoksi hoitoon hakeutuneiden asiakkaiden kokonaismäärästä koko Suomessa, koska kaikki päihdehoitoa huumeiden käyttäjille antavat yksiköt eivät ole siinä vielä mukana. Tarkempaa tietoa huumeiden tietojärjestelmän saa ohessa olevasta liitteestä 2 sekä huumeiden tietojärjestelmän www-sivuilta, www.stakes.info/huumehoito.

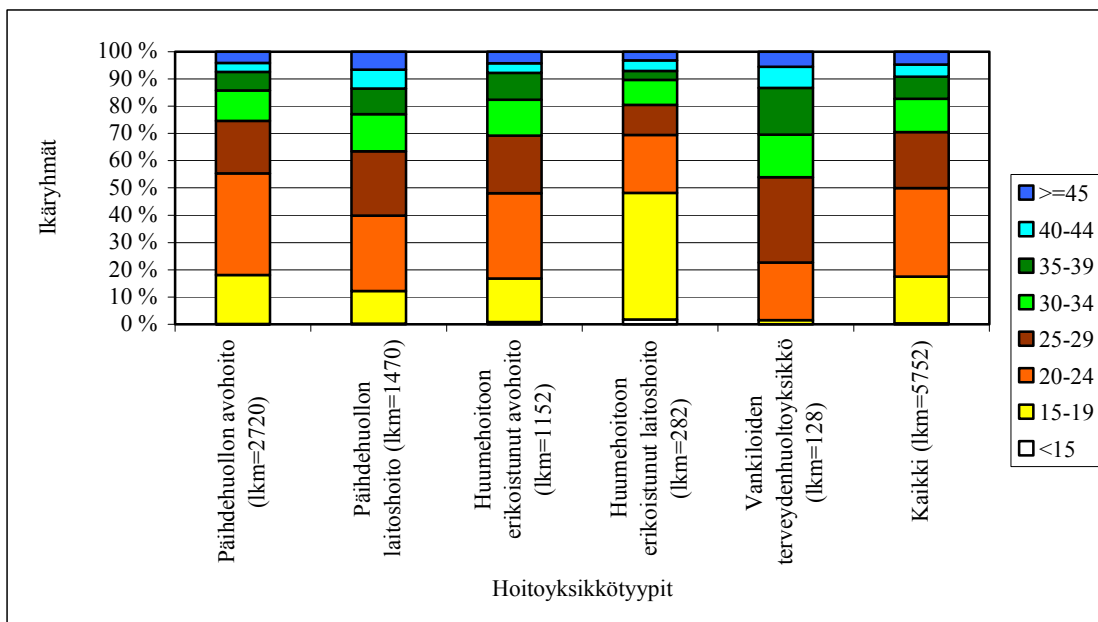
Sosiodemografinen tausta ja elämäntilanne

Taustaltaan ja elämäntilanteeltaan vuoden 2003 asiakkaat olivat hyvin samankaltaisia kuin vuoden 2002 huumeiden tietojärjestelmässä mukana olleet asiakkaat.

Lähes kaikki asiakkaat olivat Suomen kansalaisia, muiden kansalaisuuksien edustajia oli yksi prosentti. Vajaa puolet (44 %) asiakkaista oli kotoisin Uudenmaan maakunnasta. Kaikkiaan yli 100 000 asukkaan kaupunkeja sisältävistä maakunnista (Uusimaa, Varsinais-Suomi, Pirkanmaa, Pohjois-Pohjanmaa) oli kotoisin 66 prosenttia asiakkaista, 50 000 – 100 000 asukkaan kaupunkeja sisältävistä maakunnista (Satakunta, Päijät-Häme, Kymenlaakso, Etelä-Karjala, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Keski-Suomi, Pohjanmaa) 23 prosenttia asiakkaista ja loput 11 prosenttia oli kotoisin alle 50 000 asukkaan kaupunkeja sisältävistä maakunnista (Itä-Uusimaa, Kanta-Häme, Etelä-Savo, Etelä-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Kainuu, Lappi, Ahvenanmaa).

Naisten osuus oli 29 prosenttia. Nuorin tiedonkeruuseen osallistunut asiakas oli 13-vuotias, vanhin 70-vuotias ja ikäkeskiarvo oli 26,8 vuotta. Miehet olivat keskimäärin 1,8 vuotta naisia vanhempia. Yli puolet oli alle 24-vuotiaita. Nuorinta asiakaskunta oli huumehoitoon erikoistuneissa laitoshoitoyksiköissä, joissa keski-ikä oli 23,0 vuotta. Päihdehuollon avohoitoyksiköiden asiakkaiden keski-ikä oli 26,0 vuotta, huumehoitoon erikoistuneissa avohoitoyksiköissä 26,8 vuotta, päihdehuollon laitoshoidossa 28,6 ja vankiloitten terveydenhuoltoyksiköissä 30,5 vuotta (kuviot 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, taulukko 3).

Kuvio 1. Asiakkaiden ikäryhmäjakauma hoitoyksikkötyypeittäin vuonna 2003 (%)

Lähes kolme neljästä (71 %) oli naimattomia, avo- tai avioliitossa oli joka viides (19 %) ja eronneita, erossa asuvia tai leskiä joka kymmenes (10 %). Avo- tai avioliitossa olevista yli puolella (57 %) oli toinen päihdeongelmainen samassa taloudessa, ja naisilla (82 %) huomattavasti useammin kuin miehillä (40 %). Päihdeongelmista kaksi kolmasosaa (69 %) liittyi huumeisiin.

Joka neljännellä (27 %) oli alle 18-vuotiaita lapsia. Niistä, joilla lapsia oli, 29 prosentilla lapset asuivat samassa taloudessa. Muualla asuvien lasten osalta 23 prosentin asumisjärjestelyihin liittyi lastensuojelun toimenpiteitä.

Omassa tai vuokra-asunnossa asui puolet (54 %), vanhempien luona joka viides (21 %) ja ystävien luona viisi prosenttia. Tukiasunnossa tai asuntolassa asui kolme prosenttia kummassakin ja laitoksessa olevia oli viisi prosenttia. Joka yhdeksäs (11 %) oli asunnoton.

Kaksi kolmasosaa (66 %) oli suorittanut peruskoulun ja lähes joka neljäs (24 %) oli suorittanut keskias-teen tutkinnon. Korkeakoulututkinnon suorittaneita oli yksi prosentti. Peruskoulu oli kesken joka kahdenneltoista (8 %).

Työttömiä oli 60 prosenttia, opiskelijoita 18 prosenttia ja työssä olevia 9 prosenttia. Eläkkeellä olevia oli kuusi prosenttia ja kotiäitinä tai -isänä yksi prosentti. Muu työtilanne mainittiin kuudella prosentilla, kuten sairausloma tai toimeentulotuella oleminen.

Huumehoitoon hakeutuminen ja hoitokontaktit

Kolmella neljästä (74 %) päihdehoitoon hakeutuneesta huumeasiakkaasta hoitajakso oli alkanut vuoden 2003 aikana ja joka seitsemännellä (15 %) hoito jatkui edelliseltä vuodelta. Tätä aiemmin alkaneita hoitajaksoja oli 12 prosentilla.

Viidesosalla (19 %) asiakkaista ei ollut mitään aiempia hoitokontakteja huumeiden käytön vuoksi. Eniten ensimmäistä kertaa hoitoon hakeutuneita oli ensisijaisesti kannabiksen vuoksi hoitoon hakeutuneiden (34 %) ja vähiten opiaattien vuoksi hoitoon hakeutuneiden (9 %) joukossa. Opiaattien osalta buprenorfiinin vuoksi hoitoon hakeutuneista 10 prosenttia oli ensimmäistä kertaa hoitoon hakeutuneita, heroiinin vuoksi hoitoon hakeutuneista neljä prosenttia.

Muita samanaikaisia hoitokontakteja oli vajaalla puolella (44 %). Heistä 38 prosentilla hoitokontakti oli päihdehuollon avohoitoon, 28 prosentilla sosiaali- ja terveydenhuollon yleisten palvelujen avohoitoon, 18 prosentilla itsehoitoryhmään ja 17 prosentilla terveysneuvontapisteeseen.

Hoitoon hakeutuminen (taulukko 4) oli runsaalla kolmanneksella (37 %) tapahtunut oma-aloitteisesti. Sosiaali- ja terveydenhuollon yleisten palveluiden kautta hoitoon oli hakeutunut joka neljäs (28 %) asiakas, päihdehuollon palveluiden kautta joka kuudes (17 %) ja perhe oli toiminut hoitoon ohjaajana kahdeksalla prosentilla asiakkaalla, poliisi neljällä prosentilla ja terveysneuvontapiste alle yhdellä prosentilla. Muina hoitoon ohjautumistapoina mainittiin mm. samanaikaisesti useita hoitoon ohjautumista-voja, Kriminaalihuoltolaitos, Terveydenhuollon oikeusturvakeskus, nuorisotyön tahoja ja erilaisia pro-jekteja.

Avohoidossa oli 65 prosenttia asiakkaista. Yleisimmät alkaneen hoitotapojen hoitomuodot olivat avohoidossa arviointijakso (31 %), kuntouttava avohoito (28 %) tai vieroitushoito avohoidossa (9 %) tai muu avohoito (16 %). Laitoshoidossa olevia oli 35 prosenttia. Laitoshoidossa yleisimmät hoitomuodot olivat vieroitushoito (41 %) tai kuntouttava (32 %) laitushoito.

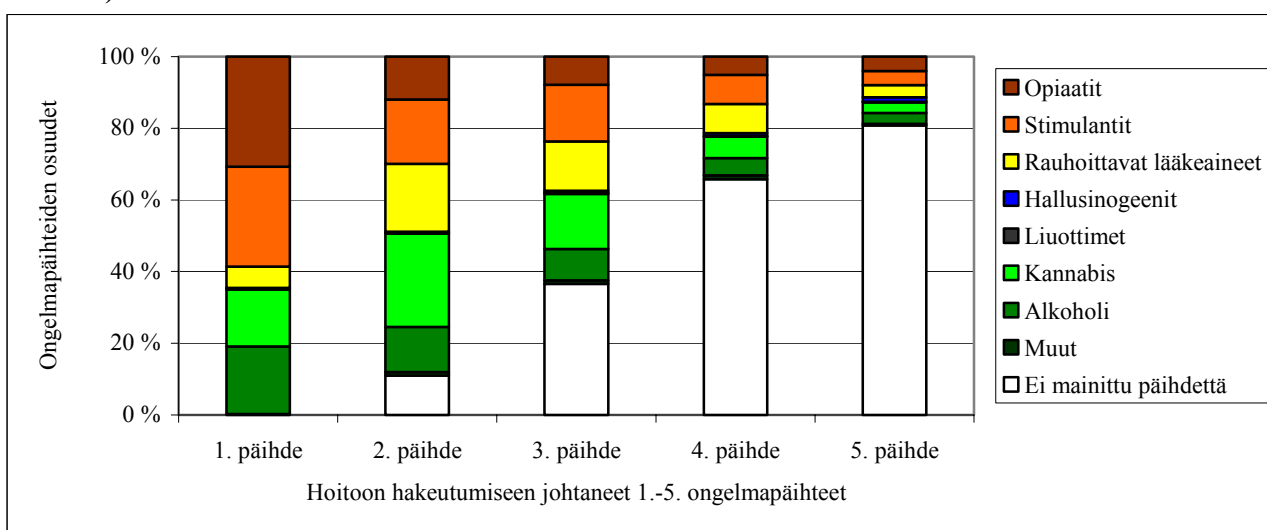
Huumehoidon tietojärjestelmässä vuonna 2003 mukana olleista, ensisijaisesti opiaattien vuoksi hoitoon hakeutuneista kaikkiaan 16 prosentilla hoitomuotona oli opiaattiriippuvaisille tarkoitettu lääkkeellinen avo- tai laitushoito. Osuus oli muutaman prosenttiyksikön suurempi kuin edellisenä vuonna (12 %). Ensisijaisesti heroiinin vuoksi hoitoon hakeutuneet (28 %) olivat useammin opiaattiriippuvaisille tar-koitetussa lääkeshoidossa kuin buprenorfiinin vuoksi hoitoon hakeutuneet (12 %).

Opiaattiriippuvaisten lääkähoidossa käytetyistä lääkeaineista buprenorfiini (79 %) oli yleisemmin käytetty lääkeaine kuin metadoni (21 %) vuonna 2003.

Käytetyt päihdet

Opiaatit (31 %) olivat vuonna 2003 päihdehoitoon hakeutumiseen johtaneena ensisijaisena päihteenä hieman yleisempia kuin stimulantit (28 %). Opiaattiryhmän sisällä näkyi edellisenä vuonna jo selvästi esille tullut muutos. Ensisijaisesti buprenorfiinin (24 %) vuoksi hoitoon hakeutuneita oli vuonna 2003 vielä aiempaa enemmän kuin heroiinin (3 %) vuoksi hoitoon hakeutuneita. Muiden opiaattien vuoksi hoitoon hakeutuneita oli neljä prosenttia. Muina ensisijaisina ongelmapäihteinä olivat alkoholin käyttöön liittyvä huumeiden käyttö (19 %) ja kannabis (16 %). Rauhoittavat lääkeaineet (6 %) oli harvemmin mainittu ensisijaisina hoitoon hakeutumiseen johtaneina päihteinä. (Kuvio 2, taulukko 5)

Kuvio 2. Hoitoon hakeutumiseen johtaneiden 1.-5. ongelmapäihteen prosenttiosuudet vuonna 2003 (lkm = 5 754)

Sekakäyttö oli yleistä. Lähes kaksi kolmesta (63 %) asiakkaasta oli ilmoittanut käyttäneensä vähintään kolmea eri päihdettä. Vaikka opiaattien käyttö oli ensisijaisena päihteenä yleisin päihdehoitoon hakeutumiseen johtanut päihde, kolmen ensimmäiseksi mainitun ongelmapäihteen osalta kannabiksen (58 %) ja stimulanttien (57%) käyttö oli opiaattien (43 %) käyttöä yleisempää, kun niiden käyttöä tarkasteltiin samanaikaisesti. Opiaateista buprenorfiini oli mainittu kolmen ensimmäisen ongelmapäihteen joukossa 33 prosentilla ja heroiini 9 prosentilla asiakkaista. Alkoholi oli mainittu kolmen ensimmäisen päihteen joukossa 40 prosentilla ja lääkkeet 36 prosentilla

Ensisijaisesti opiaattien käytön vuoksi hoitoon hakeutuneiden osuus oli suurin huumehoitoon erikoistuneissa avohoitoyksiköissä (46 %). Stimulanttien vuoksi hoitoon hakeutuneiden osuus (46 %) oli suuri erityisesti vankiloiden terveydenhuoltoyksiköissä asioinneista. Lähes yhtä paljon opiaattien (27 %) ja stimulanttien (29 %) vuoksi hoitoon hakeutuneita oli päihdehuollon avo- ja laitoshoidossa. Ensisijaiseen alkoholin käyttöön liittyvän huumeiden käytön vuoksi hoitoon hakeutuneiden osuus oli suurin päihdehuollon laitoshoidossa (23 %) ja päihdehuollon avohoidossa (19 %). Ensisijaisesti kannabiksen vuoksi hoitoon hakeutuneiden osuus oli suurin huumehoitoon erikoistuneissa laitoshoitoyksiköissä (23 %) sekä päihdehuollon avohoidossa (19 %)

Ensimmäistä kertaa huumeiden käytön vuoksi hoitoon hakeutuneiden (lkm = 1 064) hoitoon hakeutumiseen johtanut ensisijainen päihde kannabis (29 %), vaikkakin stimulanttien (26 %) ja opiaattien (15 %) tai alkoholin ja huumeiden sekakäytön (23 %) käytön vuoksi hoitoon hakeutuminen oli myös yleistä. Opiaattiryhmään kuuluvan buprenorfiinin käytön vuoksi ensimmäistä kertaa hoitoon hakeutuneita oli 13 prosenttia ja heroiinin vuoksi hoitoon hakeutuneita yksi prosentti. Rauhoittavat lääkkeet (5 %) tai muut huumeaineet (1 %) johtivat harvoin ensimmäistä kertaa hoitoon hakeutumiseen.

Toisen ja kolmannen päihteen oheiskäytössä ensisijaisen hoitoon hakeutumiseen johtaneen päihteen rinnalla (taulukko 6) oli nähtävissä joitakin tyypillisiä sekakäytön päihdeprofiileja, joissa oli joitakin muutoksia edelliseen vuoteen nähden. Opiaattien käyttäjillä oli stimulanttien ja kannabiksen sekä lääkaineiden käyttöä. Heillä oli lääkaineiden käyttöä aiempaa enemmän toisena ja/tai kolmantena ongelmapäihteenä, mutta aiempaa harvemmin toissijaisten opiaattien käyttöä. Opiaattien vuoksi hoitoon hakeutuneilla buprenorfiinin käyttäjillä oli heroiinin käyttäjiä enemmän lääkaineiden käyttöä toisena ja/tai kolmantena päihteenä. Buprenorfiinin vuoksi hoitoon hakeutuneilla oli heroiinin vuoksi hoitoon hakeutuneita vähemmän opiaattien käyttöä oheispäihteinä. Stimulanttien ja kannabiksen käyttäjät käyttivät stimulantteja ja kannabista ristikkäin sekä näiden lisäksi myös alkoholia. Alkoholin rinnalla käytettiin erityisesti kannabista, mutta myös stimulanttien ja lääkkeiden käyttö oli huomattavaa. Lääkkeiden käyttäjillä käyttöön liittyi sekä kannabiksen että alkoholin käyttöä, mutta myös stimulanttien käyttö oheispäihteinä oli yleistä.

Pistämällä tapahtunut käyttö

Kolme neljäsosaa (74 %) päihdehuollon huumeasiakkaista oli käyttänyt joskus elämänsä aikana jotakin päihdettä pistämällä. Viimeisen kuukauden aikana pistämällä tapahtunutta käyttöä oli ollut lähes kahdella kolmesta (60 %) pistämällä huumeita joskus käyttäneistä.

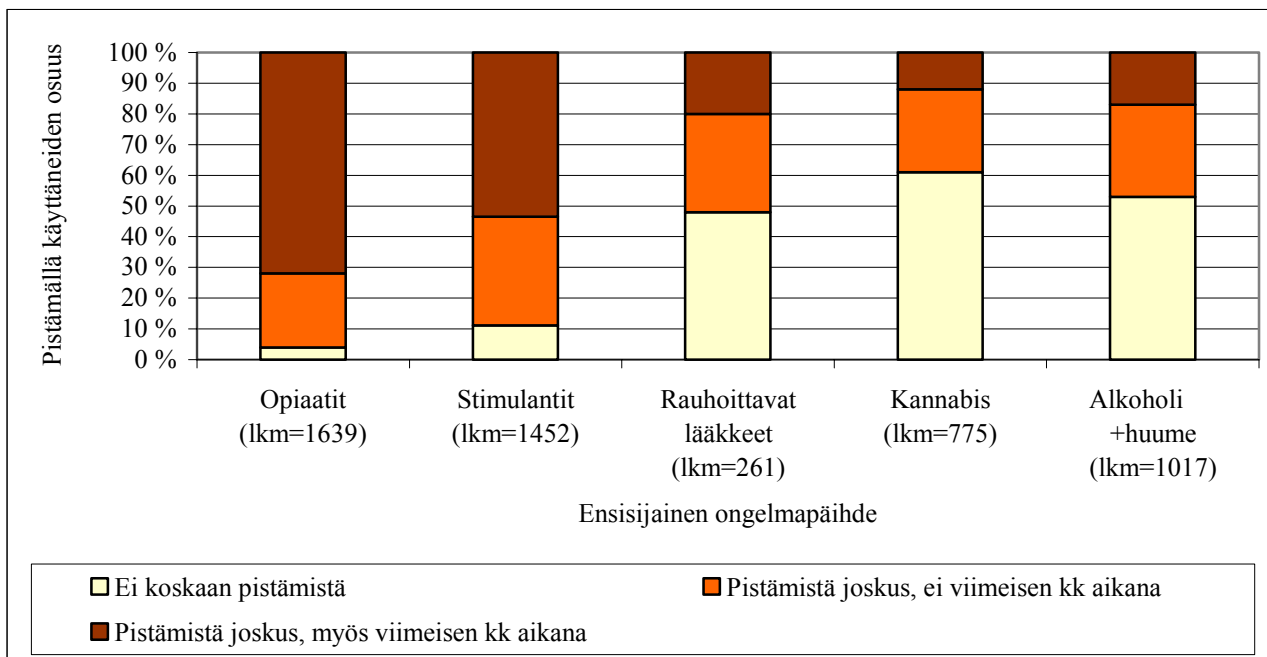
Opiaattien tavallisimpana käyttötapana oli pistäminen. Opiaatteja käytettiin pistämällä (87 %), suun (8 %) tai nenän (4 %) kautta tai polttamalla (1 %). Pistäminen oli buprenorfiinin käyttötapana (90 %) lähes yhtä yleistä kuin heroiinin pistäminen (94 %), harvemmin muilla opiaateilla (57 %).

Myös stimulanttien yleisimpänä käyttötapana oli pistäminen. Stimulanttien käyttäjistä 79 prosenttia käytti niitä pistämällä, ja 11 prosenttia joko suun tai nenän kautta ottamalla.

Rauhoittavien lääkkeiden käyttö tapahtui pääasiallisesti suun (94 %) kautta ja vain harva (4 %) käytti niitä yleensä pistämällä. Kannabiksen polttamisen lisäksi (99 %) käyttötapana oli suun kautta (1 %) tapahtuva käyttö.

Sekakäytön yleisyydestä johtuen pistämällä tapahtuva käyttö oli yleistä myös muiden kuin opiaattien tai stimulanttien käytön vuoksi hoitoon hakeutuneilla. Valtaosa opiaattien ja stimulanttien käyttäjistä oli käyttänyt huumeita joskus pistämällä, mutta myös ensisijaisesti kannabiksen, rauhoittavien lääkaineiden tai alkoholin ja huumeiden sekakäytön vuoksi hoitoon hakeutuneista vajaa puolet oli käyttänyt jotakin ainetta pistämällä elämänsä aikana. Viimeisen kuukauden aikana pistämällä tapahtunutta käyttöä oli ollut 72 prosentilla opiaattien käyttäjistä ja 53 prosentilla stimulanttien käyttäjistä. (Kuvio 3, taulukko 7)

Kuvio 3. Pistämällä tapahtuva huumeiden käyttö aineryhmittäin ensisijaisen päihteen mukaan vuonna 2003 (%)

Ensisijaisesti buprenorfiinin vuoksi hoitoon hakeutuneilla (80 %) oli hoitoon hakeutumista edeltäneen kuukauden aikana huomattavasti enemmän pistämällä tapahtunutta käyttöä kuin heroiinin vuoksi hoitoon hakeutuneilla (42 %). Elinikäisen pistoskäytön osuus oli heroiinin (98 %) ja buprenorfiinin (97 %) vuoksi hoitoon hakeutuneilla samalla tasolla.

Joskus elämänsä aikana pistämällä huumeita käyttäneistä 82 prosenttia oli joskus käyttänyt pistosvälineitä yhteisesti. Viimeisen kuukauden aikana tapahtunutta pistosvälineiden yhteiskäyttöä oli ollut joka neljännellä (23 %) joskus yhteisesti pistosvälineitä käyttäneistä.

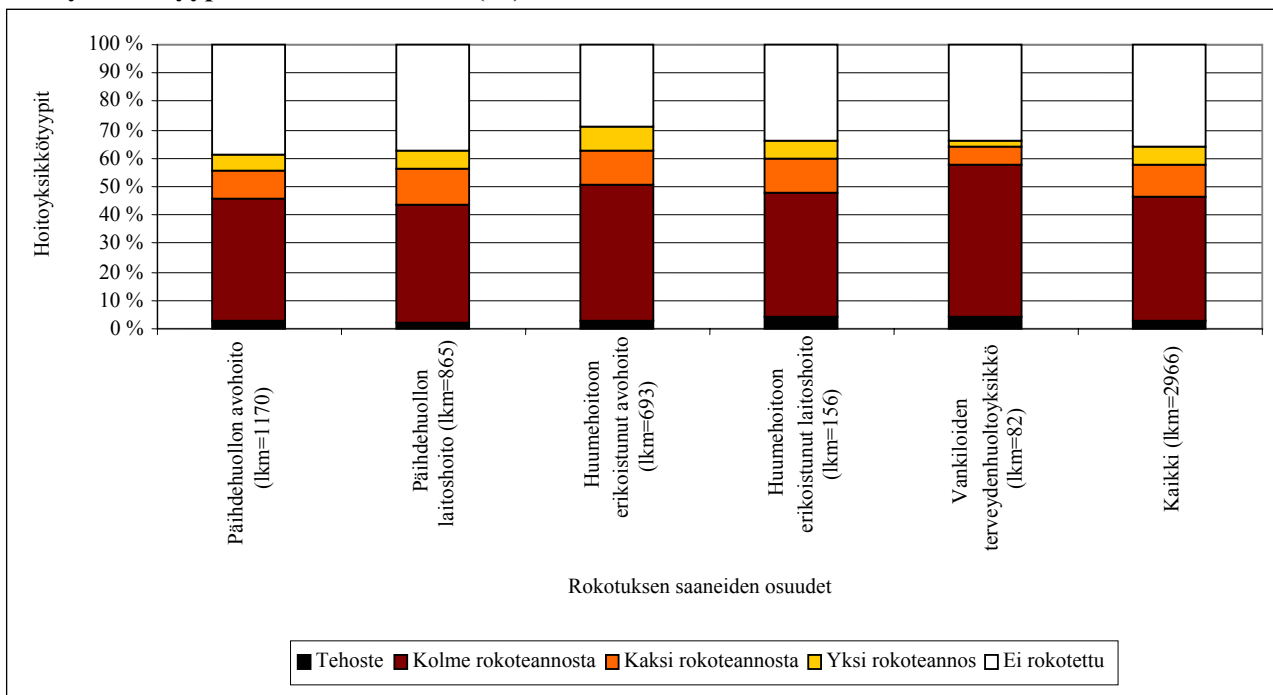
Virustestien tulokset ja B-hepatiittirokotukset

Runsas kolme neljästä päihdehuollon huumeasiakkaasta oli käynyt HIV- ja hepatiitti B ja hepatiitti C -testissä. Hepatiitti A-testissä käyneitä oli kaksi kolmesta. Tähän sisältyy kuitenkin epävarmuutta, koska puuttuvien tietojen osuus oli tämän kysymyksen osalta suuri vaihdellen hepatiitti C-testiä koskevien puuttuvien tietojen 18 prosentista A-hepatiittitestiä koskevaan 27 prosenttiin. Testatuista HIV-positiivisia oli kaikkiaan kaksi prosenttia, hepatiitti A-positiivisia kuusi prosenttia, hepatiitti B-positiivisia 11 prosenttia ja hepatiitti C-positiivisia 55 prosenttia. Noin viidellä prosentilla asiakkaista otettujen testien tuloksista ei ollut tietoa. Luvuissa ovat mukana sekä asiakkaan itse ilmoittamaan testaustilanteeseen että varmistettuihin testituloksiin (testi otettu yksikössä tai tieto varmistettu esim. läheteestä) perustuvat tiedot.

Pistämällä joskus huumeita käyttäneistä HIV-testeissä käyneistä ja myös testituloksen saaneista (lkm=3038) HIV-positiivisia oli kolme prosenttia. Vastaavasti pistämällä huumeita käyttäneistä ja hepatiitti C-testituloksen saaneista (lkm=3196) hepatiitti C-positiivisia 61 prosenttia. Joskus pistämällä huumeita käyttäneiden itseilmoitettuihin HIV- ja hepatiitti C-testituloksiin perustuvien positiivisten vastausten ja varmistettuihin testituloksiin perustuvien vastausten välillä oli parin prosenttiyksikön ero. Pistämällä joskus huumeita käyttäneistä kaksi prosenttia oli HIV-positiivisia itse ilmoitettuihin testituloksiin perustuen ja varmistettujen testitulosten pohjalta kolme prosenttia. Itseilmoitettujen testitulosten mukaan hepatiitti C -positiivisia oli 60 prosenttia ja varmistettujen testitulosten mukaan 62 prosenttia.

Pistämällä joskus elämänsä aikana huumeita käyttäneistä melkein kaksi kolmesta (64 %) oli saanut ainakin yhden rokoteannoksen, ja kaikki kolme annosta oli 44 prosenttia. Tehosteen saaneita oli kolme prosenttia. (Kuvio 4, taulukko 8)

Kuvio 4. B-hepatiittirokotuksen saaneiden prosenttiosuudet pistämällä huumeita käyttäneistä hoitoyksikötyypeittäin vuonna 2003 (%)

Vähintään yhden B-hepatiittirokoteannoksen saaneiden (64 %) asiakkaiden osuus oli hieman edellistä vuotta (61 %) korkeammalla tasolla.

Taulukko 1. Huumehoidon tietojärjestelmän vuoden 2003 aineisto hoitopaikoittain

Palautettujen tietojen määrä	Yksikkö	Hoito-yksikkö-tyyppi
Palauttanut tietoja alle 10 asiakkaasta	Harjavallan sairaala, osasto 21	123
	Holstilan kuntoutumisyksikkö	122
	Iloisten selviytyjien kuntoutumiskeskus, ISKK	122
	Kaarinan-Piikiön terveystakeskus	115
	Keravan hoitokoti	122
	Keski-Suomen shp ky / Sisä-Suomen sairaala / psykiatrian yksikkö	123
	Kiteen A-klinikka	111
	Kokemäen A-klinikka	111
	Koljonvirran sairaala / psykiatrinen yksikkö	123
	Korpikoti ry	122
	Kuivasjärven huume-kuntoutusyksikkö	122
	Kymenlaakson shp / Kuusankosken aluesairaala / nuorisopsykiatrian osasto 8	123
	KYS / Siilinjärven psykiatrian tulosyksikkö	123
	Läntisen Uudenmaan A-klinikka Inkoon toimipiste	111
	Mäntän A-terveysneuvola	111
	Nissnikun kuntoutuskeskus	122
	Nivalan A-klinikka	111
	Oulun vankila	400
	OYS, psykiatrian klinikka, os. 78	123
	Pieksämäen seudun terveydenhuollon ky. / Päihdepoliklinikka	114
	Pohjois-Karjalan keskussairaala / yleissairaala-psykiatrian pkl	123
	Pyhäntähoito Oy	122
	Roinilan lastensuojelu- ja päihdekuntoutusyksikkö	122
	Seinäjoen A-klinikka Kauhavan vastaanotto	111
	Solhem-hoitokoti / Kan ry.	122
	Tampereen A-klinikkatoimi matala	211
	Vakka-Suomen sairaala, osasto 5 / Huume-katkaisuyksikkö	123
	Vammalan sairaala / psykiatrinen yksikkö os.1.1	123
	Vanajan avovankilaosasto	400
	Palauttanut tietoja 10-29 asiakkaasta	Etelä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä / Moisio sairaala
Forssan seudun terveydenhuollon ky Forssan A-klinikka / KASI-projekti		111
Halikon sairaala / psykiatrinen yksikkö / huume- ja päihdeyksikkö 101		123
Harjavallan sairaala, osasto 22		123
Harjavallan sairaala, osasto 23		123
Harjavallan sairaala, osasto 71		123
Harjavallan sairaala, osasto 72		123
Harjavallan sairaala, Päihdekliniikka		113
Helsingin K-klinikka		212
Iisalmen nuorten päihde- ja huume-pysäkki STOPPI		112
Itäinen A-klinikka / Vuosaaren yksikkö		111
Jyväskylän kuntoutuskeskus		122
Kalliolan avohoitoklinikka / Avokisko		211
Kalliolan klinikat, Kiskon toimintayksikkö		221
Karvoshovin kuntoutuskeskus / Kuntoutus		122
Keski-Pohjanmaan keskussairaala / kriisiosasto 15		123
Kitkakoti, Kitkajärven huume-kuntoutusyksikkö		122
Kiviharjun kuntoutumisklinikka		122
Koisorannan päivystävä hoitokoti		122
Kokkolan A-klinikka		111
Konnunsuon vankila		400
Kuopion A-klinikka		111

	Kurvin huumeapoliklinikka / korvauspoliklinikka	212
	Kymen A-klinikkatoimi / Stoppari Kiviniemen nuorten hoitoyhteisö	221
	Kymen A-klinikkatoimi Karhulan A-klinikka	111
	Kymen A-klinikkatoimi Karhulan kuntoutumiskoti	122
	Kymen A-klinikkatoimi Stoppari Miehikkälä	221
	Kymenlaakson shp / Laajakosken sairaala	123
	Kymenlaakson shp / Valkealan sairaala	123
	KYS / Julkulan sairaala, osasto 2716	123
	Lapin päihdekliniikka	114
	Lappeenrannan Katkaisuhuoltoasema	121
	Lieksan nuorten päihde- ja huumeepysäkki	112
	Limingan koulutuskeskus	124
	Läntisen Uudenmaan A-klinikka Hangon toimipiste	111
	Läntisen Uudenmaan A-klinikka Karjaan yksikkö	111
	Mainiemen kuntoutumiskeskus	122
	Munkkisaaren palvelukeskus	211
	Naarajärven vankila	400
	Nuorten tuki- ja neuvontapiste Nuotta	112
	Opioidiriippuvuuspoliklinikka	212
	Oulaisten seudun ktt ky:n A-klinikka	111
	Oulunkylän ensikoti	124
	Oulunkylän ensikoti Avopalvelu Pesä	114
	OYS / psykiatrian klinikka / nuoriso-psykiatrian osasto 70, 5S1	123
	OYS, psykiatrian poliklinikka / päihdetyöryhmä	113
	Pohjolakoti	221
	Postipuun päihdehoitoyksikkö	121
	Pääskylänrinteen päiväkeskus	114
	Raahen Nuorten Talo	112
	Savonlinnan A-klinikka	111
	Seinäjoen Nuorisoasema Steissi	112
	Selviämis- ja katkaisuhuoltoasema	121
	Terveysneuvontapiste Helppi	311
	Toivola-koti	122
	Tosi Paikka	122
	Tuustaipaleen kuntoutumiskeskus	122
	Tuusulan terveystakeskus	115
	Uudenkaupungin A-klinikka	111
	Vaasan keskussairaala / psykiatrinen yksikkö / os.10	123
	Vakka-Suomen sairaala, osasto 4	123
	Vammalan A-klinikka	111
	Vantaan koillinen A-klinikka	111
	Varkauden nuorten päihde- ja huumeepysäkki	211
	Ventuskartano	122
	Vieroitushoitopoliklinikka	212
	Vieskan terveystakeskus / A-klinikka	111
	Vihdin nuorisoasema	112
Palauttanut tietoja 30-49 asiakkaasta	Ensihuoltolaitos osasto Vega	124
	Espoon Päihdepysäkki	114
	HUS, Naistenklinikka / äitiyspoliklinikka	116
	Itäinen A-klinikka / Itäkeskuksen yksikkö	111
	Jyväskylän seudun päihdepalvelusäätiö/päihdekliniikka	111
	Kainuun A-klinikka	111
	Kalliolan klinikat, Nurmijärven yksikkö	122
	Katkaisu-, vieroitus- ja kuntoutusosasto Poiju	122
	Keravan A-klinikka	111
	Kouvolan A-klinikan Huumehoitoyksikkö	121
	Kuopion A-klinikka / katkaisuhuolto-osasto	121

	Lapin nuorten päihde- ja huumeclinikka ROMPPU	114
	Lohjan Päihdeclinikka	111
	Loimaan päihdepoliklinikka	111
	Mikkeli-yhteisö	221
	Oulun A-klinikka	111
	Pietarsaaren A-klinikka	111
	Salorinteen huume kuntoutumisyhteisö	122
	Seinäjoen A-klinikka	111
	Sulkavan vankila	400
	Tornion A-klinikka	111
	Valkeakosken A-klinikka	111
	Valkeakosken aluesairaala / Kaivannon sairaala	123
Palauttanut tietoja 50-99 asiakkaasta	Breikki	221
	Eteläinen A-klinikka ja A-hoitoyksikkö	111
	Forssan seudun terveydenhuollon ky Forssan A-klinikka	111
	Hietalinna-yhteisö / Katkaisuhuolto	121
	Itäinen Nuorisoasema	112
	Joensuun nuorten päihdepysäkki	112
	Jyväskylän katkaisuhuoltoasema	121
	Jyväskylän kaupunki / Sotepa / Lanu / Nuorten päih	112
	Koillinen A-klinikka	111
	Koillinen nuorisoasema	112
	Kouvolan A-klinikka	111
	Kuopion nuorten päihde- ja huume pysäkki	211
	Kymen A-klinikkatoimi / Katkaisuhuoltoasema	121
	Kymen A-klinikkatoimi / Stoppari Hamina	221
	Kymen A-klinikkatoimi Perhekeskus ja huumeclinikka	114
	KYS / Huume- ja lääkeriippuvuuspoliklinikka	211
	Lappeenrannan A-klinikka	111
	LASTU-palvelut	114
	Mikkelin A-klinikka	111
	Niuvanniemen sairaala / psykiatrian yksikkö	123
	Nuorisoasema Klaara	112
	Nuorten päihde- ja huumeasema REDI 64	112
	Ridasjärven päihdehoitokeskus	122
	Riihimäen A-klinikka	111
	Salon A-klinikka	111
	TAYS / Pitkäniemen sairaala, rak. 3 / psyk.kl. APS 5	123
	TAYS / Päihdepoliklinikka	113
	Tervalammen kartano, kuntoutuskeskus	122
	Turun A-klinikan katkaisuhuoltoasema	121
	Turun A-klinikan nuorten hoitoyhteisö NUOHO	121
	Vankisairaala	400
	Vantaan itäinen A-klinikka	111
	Vantaan katkaisuhuoltoasema	121
Vantaan läntinen A-klinikka	111	
Vantaan Nuorisoasema	112	
Palauttanut tietoja vähintään 100 asiakkaasta	Helsingin Kettutien A-poliklinikka	111
	Helsingin nuorisoasema	112
	HUS / Päihdepsykiatrian poliklinikka	211
	Järvenpään sosiaalisairaala	122
	Kankaanpään A-koti	122
	Kurvin huume poliklinikka	211
	Munkkisaaren huume katkaisuyksikkö	221
	Turun Nuorisoasema	112
	TYKS Huume poliklinikka	212
Töölön A-klinikka ja katkaisuhuoltoasema	111	

1) PÄIHDEHUOLLON ERITYISPALVELUT – (kaikki päihteet)**a) avohoito**

- 111 A-klinikan avohoito
 112 nuorisoaseman avohoito
 113 sairaalan päihdepsykiatrinen avohoito
 114 muu avomuotoinen päihdehuollon hoitoyksikkö
 115 terveyskeskus
 116 muu avomuotoinen sosiaali- tai terveydenhuollon yksikkö

b) laitoshoido

- 121 laitosmuotoinen katkaisuhoidoyksikkö
 122 laitosmuotoinen kuntoutusyksikkö
 123 sairaalan päihdepsykiatrinen laitoshoido
 124 muu laitosmuotoinen päihdehuollon hoitoyksikkö
 125 muu laitosmuotoinen sosiaali- tai terveydenhuollon yksikkö

2) HUUMEHOITON ERIKOISTUNEET YKSIKÖT**a) avohoito**

- 211 huumehoitoon erikoistunut avohoidoyksikkö
 212 STM:n opioidiriippuvaisten lääkehoitomääräyksen mukaista hoitoa antava avohoidoyksikkö

b) laitoshoido

- 221 huumehoitoon erikoistunut laitoshoidoyksikkö
 222 STM:n asetuksen (289/2002) mukaisen opioidiriippuvaisten lääkehoidon tarpeen arviointia tai lääkehoitoa toteuttava laitoshoidoyksikkö

3) MATALAKYNNYKSISET HUUMEHOITOPALVELUT

- 311 huumeidenkäyttäjien terveysneuvonta- ja injisointivälineiden vaihtopiste
 312 muu matalakynnyksinen huumehoitopalvelu

4) VANKILAT

- 400 vankilan terveydenhuolto-yksikkö
 401 vankilan päihdehoitoyksikkö

Taulukko 2. Vuoden 2003 huumehoidon tietojärjestelmän aineiston jakautuminen hoitoyksikkötyypeittäin (lkm, %)

Yksikkötyyppi	Yksiköistä asiakkaista lähetetyt tiedot	
	lkm	%
1. PÄIHDEHUOLTO – alkoholi - ja huumehoito (137 yksikköä)	5038	71,5
1.1 Päihdehuollon avohoito (71 yksikköä)	3091	43,9
1.1.1 A-klinikat – avohoito (42 yksikköä)	1714	24,3
1.1.2 Nuorisoasemat - avohoito (15 yksikköä)	914	13,0
1.1.3 Sairaalan päihdepsykiatrinen avohoito (3 yksikköä)	133	1,9
1.1.4 Muu avomuotoinen päihdehuollon avohoito (8 yksikköä)	272	3,9
1.1.5 Terveyskeskus (2 yksikköä)	13	0,2
1.1.6 Muu avomuotoinen sosiaali- tai terveydenhuollon yksikkö (1 yksikkö)	45	0,6
1.2 Päihdehuollon laitoshoido (66 yksikköä)	1947	27,6
1.2.1 Laitosmuotoinen katkaisuhoido (11 yksikköä)	500	7,1
1.2.2 Laitosmuotoinen kuntoutus (27 yksikköä)	870	12,4
1.2.3 Sairaalan päihdepsykiatrinen laitoshoido (25 yksikköä)	514	7,3
1.2.4 Muu laitosmuotoinen päihdehuollon hoito (3 yksikköä)	63	0,9
2. HUUMEHOITON ERIKOISTUNEET YKSIKÖT (21 yksikköä)	1851	26,4
2.1 Huumehoitoon erikoistuneet avohoidoyksiköt (13 yksikköä)	1385	19,7
2.1.1 Huumehoitoon erikoistunut avohoito (8 yksikköä)	1186	16,8
2.1.2 STM:n asetuksen mukainen opioidiriippuvaisten lääkehoito (5 yksikköä)	199	2,8
2.2 Huumehoitoon erikoistuneet laitoshoidoyksiköt (8 yksikköä)	466	6,6
3. MATALAKYNNYKSISET HUUMEHOITOPALVELUT (1 yksikkö)	15	0,2
4. VANKILAN TERVEYDENHUOLTOYKSIKÖ (6 yksikköä)	138	2,0
KAIKKI YKSIKÖT (165 yksikköä)	7042	100,0

Taulukko 3. Päihdehuollon huumeasiakkaiden ikäryhmäjakauma hoitoyksikkötyypeittäin vuonna 2003 (%)

Ikäryhmät	Yksikkötyypit					
	Päihdehuollon avohoito (lkm=2720)	Päihdehuollon laitoshoido (lkm=1470)	Huumehoitoon erikoistunut avohoito (lkm=1152)	Huumehoitoon erikoistunut laitoshoido (lkm=282)	Vankiloiden terveydenhuolto	Kaikki (lkm=5752)
Alle 15-vuotiaat	0	0	1	2	0	0
15-19 -vuotiaat	18	12	16	46	2	17
20-24 -vuotiaat	37	28	31	21	21	32
25-29 -vuotiaat	19	24	21	11	31	21
30-34 -vuotiaat	11	14	13	9	16	12
35-39 -vuotiaat	7	9	10	3	17	8
40-44 -vuotiaat	3	7	3	4	8	4
45-vuotiaat ja vanhemmat	4	7	4	3	5	5
Yhteensä	100	100	100	100	100	100

Taulukko 4. Hoitoon ohjautuminen hoitoyksikkötyypeittäin vuonna 2003 (%)

Hoitoon ohjautuminen	Yksikkötyypit					
	Päihdehuollon avohoito (lkm=2662)	Päihdehuollon laitoshoido (lkm=1454)	Huumehoito - avohoito (lkm=1127)	Huumehoito - laitoshoido (lkm=281)	Vankilat (lkm=122)	Kaikki (lkm=5648)
Oma-aloitteisesti	45	23	40	25	43	37
Perhe tai ystävät	11	2	11	3	1	8
Päihdehuollon avohoito	4	25	16	14	0	12
Päihdehuollon laitoshoido	3	7	3	10	1	5
Lastensuojelu	6	7	4	42	2	7
Terveysneuvontapiste	0	0	1	0	0	0
Muu sosiaalitoimi	4	4	2	1	1	3
Terveyskeskus	5	12	5	0	0	6
Sairaala	5	10	7	1	2	6
Kouluterveydenhuolto	2	0	3	0	0	2
Muu terveydenhuolto	4	2	4	1	7	3
Työnantaja	1	0	0	0	0	0
Poliisi	6	1	1	1	20	4
Muu	3	5	3	0	20	4
Useita tahoja	1	3	0	2	3	1
Kaikki	100	100	100	100	100	100

Taulukko 5. Hoitoon hakeutumiseen johtaneet 1.-5. ongelmapähteet vuonna 2003 (%)

Pääpäihderyhmä <i>Pääpäihderyhmien alaryhmä</i>	1. päihde (lkm=5754)	2. päihde (lkm=5754)	3. päihde (lkm=5754)	4. päihde (lkm=5754)	5. päihde (lkm=5754)
Opiaatit	31	12	8	5	4
<i>Heroini</i>	3	4	2	2	1
<i>Buprenorfiini</i>	24	6	3	2	2
<i>Muu opiaatti</i>	4	2	2	1	1
Stimulantit	28	18	15	8	4
<i>Amfetamiinit</i>	27	16	11	5	2
<i>Ekstaasi</i>	0	1	3	3	2
<i>Kokaiini</i>	0	0	1	1	1
<i>Muut stimulantit</i>	0	0	0	0	0
Rauhoittavat lääkkeet	6	19	14	8	3
<i>Bentsodiatsepiinit</i>	6	18	12	8	3
<i>Muu rauhoittavat lääkkeet</i>	0	0	0	0	0
Hallusinogeenit	0	0	1	1	1
Liuottimet	0	0	0	0	0
Kannabis	16	26	16	6	3
Alkoholi + huume (sekakäyttö)	19	13	9	5	3
Muu huumausaine	0	1	1	1	0
Ei mainittu päihdettä		11	37	65	81
Kaikki	100	100	100	100	100

Taulukko 6. Ensisijaisen päihteen kanssa käytetyt 2. ja 3. oheispähteet vuonna 2003

Ensisijainen päihde			Toisen ja kolmannen päihteen oheiskäyttö 1. päihteen kanssa (%)				
	lkm	%	Opiaatit	Stimulantit	Kannabis	Lääkkeet	Alkoholi
Opiaatit	1780	31	19	43	39	42	9
- <i>heroini</i>	198	3	40	51	37	32	8
- <i>buprenorfiini</i>	1380	24	16	43	40	45	8
Stimulantit	1604	28	26	10	56	27	31
Kannabis	931	16	11	41	2	18	48
Lääkkeet	330	6	20	25	29	15	40
Alkoholi	1065	19	8	41	64	35	0

Taulukko 7. Pistämiskäyttötymien ensisijaisen hoitoon hakeutumiseen johtaneen päihteen mukaisesti vuonna 2003 (%)

Pääpäihderyhmä	Ei koskaan pistämistä	Pistämistä joskus, ei viimeisen kk aikana	Pistämistä joskus, myös viimeisen kk aikana	Yhteensä
Opiaatit (lkm=1639)	4	24	72	100
Stimulantit (lkm=1452)	11	35	53	100
Rauhoittavat lääkkeet (lkm=261)	48	32	20	100
Kannabis (lkm=775)	61	27	12	100
Alkoholi +huume (lkm=887)	53	30	17	100

Taulukko 8. B-hepatiittirokotuksen saaneiden osuudet pistämällä huumeita joskus käyttäneistä hoitoyksikkötyypeittäin vuonna 2003 (%)

Hoitoyksikkötyyppi	Tehoste	Kolme rokote-annosta	Kaksi rokote-annosta	Yksi rokote-annos	Ei rokotettu	Yhteensä
Päihdehuollon avohoito (lkm=1170)	3	43	10	6	39	100
Päihdehuollon laitoshoido (lkm=865)	2	42	13	6	38	100
Huumehoitoon erikoistunut avohoito (lkm=693)	3	48	12	9	29	100
Huumehoitoon erikoistunut laitoshoido (lkm=156)	4	44	12	6	34	100
Vankiloiden terveydenhoito (lkm=82)	4	54	6	2	34	100
Kaikki (lkm=2966)	3	44	11	7	36	100

Huumehoidon tietojärjestelmä vuonna 2003

Huumehoidon tietojärjestelmässä kerätään tilastotietoa huumeiden käytön (huumausaineiden käytön tai lääkkeiden päihdekäytön) vuoksi päihdehoitoon hakeutuneista asiakkaista. Pelkästään ensisijaisesti alkoholin käytön vuoksi päihdehoitoon hakeutuneet asiakkaat eivät kuulu tämän tiedonkeruun piiriin, vaikka he muodostavatkin valtaosan päihdehoitoon hakeutuneista asiakkaista Suomessa. Mukana on kuitenkin tietoja sellaisista päihdeasiakkaista, joilla ensisijaisena ongelmana mainittuun alkoholin ongelmakäyttöön liittyy huumeiden käyttöä toissijaisina päihteinä. Alkoholi voi olla myös mainittu 2.-5. ongelmapäihteenä.

Huumehoidon tietojärjestelmässä tietoja kerätään asiakkaiden hoitoon hakeutumisesta, sosio-demografisesta tausta, hoitoon hakeutumiseen johtaneesta huumeiden käytöstä sekä huumeisiin liittyvistä käyttötavoista sekä tartuntatauteihin liittyvistä virustesteistä ja B-hepatiittirokotuksesta. Lisäksi vuoden 2003 alusta mukaan otettiin joitakin opiaattiriippuvaisten lääkehoitoa (STM:n asetus 289/2002) koskevia lisäkysymyksiä. Stakesille tiedot lähetetään anonymieinä tilastotietoina. Tiedonkeruu perustuu siihen osallistuvien päihdehoitoyksiköiden vapaaehtoisuuteen.

Huumehoidon tietojärjestelmästä saatavan tiedon pohjalta voidaan kuvailla huumeiden käytön vuoksi päihdehoitoon hakeutuneita asiakkaita ja heidän päihteiden käyttöönsä. Sen pohjalta ei voi kuitenkaan tehdä johtopäätöksiä huumeiden käytön vuoksi hoitoon hakeutuneiden asiakkaiden kokonaismäärästä, koska tiedonkeruuseen osallistuu vain osa huumeiden käyttäjille päihdehoitoa antavista yksiköistä.

Tässä raportissa kuvattu vuoden 2003 huumeoidon tietojärjestelmän tiedonkeruu toteutettiin neljännen kerran koko vuoden kestäväenä tiedonkeruuna. Tiedonkeruuseen osallistuvien yksiköiden määrä kasvoi ja saatujen tietojen määrä lisääntyi hieman edelliseltä vuodelta. Liitteessä 1 olevassa taulukossa 1 näkyvät tiedonkeruuseen osallistuneet yksiköt.

Tiedonkeruun toteuttaminen

Tiedot kerätään asiakkaan tulohaastattelutilanteessa hänen hakeutuessaan hoitoon ensimmäistä kertaa kalenterivuoden aikana tai kalenterivuoden ensimmäisen käynnin tai ensimmäisen laitoshoitopäivän mukaisesti hoidon jatkuessa edellisen kalenterivuoden ajalta. Asiakas voi siis olla a) ensimmäistä kertaa ko. hoitoyksikköön tuleva uusi asiakas, b) uudelle hoitajaksolle tuleva ko. hoitoyksikön vanha asiakas, tai c) ko. hoitoyksikön vanha asiakas, jonka hoito jatkuu edelliseltä tiedonkeruujaksolta uuden tiedonkeruujaksos alkaessa.

Tiedot kerätään joko paperisilla, itsekopioituvilla lomakkeilla tai sähköisenä tiedonkeruuna. Molemmat tiedonkeruun välineet ovat suomenkielisiä. Painetun, kaksiosaisen ja itsekopioituvan lomakkeen [huumeoidon hoitotietolomake, osat 1(2) ja 2(2)] henkilötiedoilla varustetut osat jätetään osaksi potilasasiakirjoja ja itsekopioituvat, ei-henkilötietoja sisältävät kappaleet lähetetään Stakesiin. Sähköisessä tiedonkeruussa on käytössä Access-tietokantaohjelmalla tehty sovellusohjelma, jonka yksiköt saavat halutessaan maksutta käyttöönsä huumeoidon tietojärjestelmän tiedonkeruuta varten. Sähköisen lomakkeen avulla kerättävistä tiedoista muodostuu yksikköön asiakasrekisteriin verrattava, asiakkaan tunnistetiedot sisältävä tietokanta, josta Stakesia varten muodostetaan erillinen, vain anonymieitä tilastotietoa sisältävä tiedosto.

Vuoden 2003 huumeoidon tietojärjestelmän aineisto

Huumehoidon tietojärjestelmän tiedonkeruujakso oli kolmannen kerran koko vuosi, 1.1-31.12.2003. Tiedonkeruuseen ilmoittautui kaikkiaan 195 yksikköä, joista 97 (48 %) ilmoittautui sähköisesti tapahtuvaan tiedonkeruuseen. Vuonna 2003 tietoja palautettiin 165 eri yksiköstä. Sähköisesti kerättyjä tietoja tuli kaikkiaan 63 yksiköstä ja paperilomakkeilla palautettuja tietoja 110 yksiköstä. Osa

yksiköistä palautti tietoja sekä paperilomakkeilla että sähköisessä muodossa. Tiedoista 56 prosenttia palautui sähköisessä muodossa.

Palautetuista tiedoista tiedonkeruuseen hyväksyttiin yhteensä 7042 asiakasta koskevat tiedot. Stakesiin alun perin lähetetyistä lomakkeista hylättiin kaikkiaan neljä prosenttia tarkastusten yhteydessä. Synä hylkäämiseen olivat lähetetyistä paperilomakkeista puuttuvat toiset kappaleet, puutteet keskeisimmissä tiedoissa (pällekkäistapaustunniste, sukupuoli, syntymävuosi, kotimaakunta, ensisijainen päihde), samasta yksiköstä useampaan kertaan tulleet, samaa henkilöä koskevat tiedot sekä alkoholin merkitseminen ainoaksi ongelmapäihtheeksi.

Yksiköiden lähettämien tietojen määrä vaihteli yhdestä asiakkaasta lähetetyistä tiedoista 778 asiakasta koskeviin tietoihin (taulukko 1). Alle 50 asiakkaasta tietoja palauttaneita yksiköitä oli valtaosa, kaikkiaan 120 yksikköä, ja niistä tuli 1/3 koko aineistosta. Noin 2/3 aineistosta tuli lopuista 45 yksiköstä, jotka olivat palauttaneet tietoja yli 50 huumeasiakkaasta. Pääosa aineistosta tuli avomuotoista päihdehoitoa antavista päihdehoitoyksiköistä. Päihdehoitoa alkoholi- sekä huumeasiakkaille antavista yksiköistä tuli enemmän tietoja kuin huumehoitoon erikoistuneista yksiköistä. (Taulukko 2)

Kokonaisaineisto painottui edellisen vuoden tapaan Etelä-Suomessa asuvia asiakkaita koskevaan aineistoon. Aineistossa oli Etelä-Suomen läänissä asuvia asiakkaita 59 prosenttia, Länsi-Suomen läänissä asuvia asiakkaita 26 prosenttia, Itä-Suomen läänissä asuvia asiakkaita 8 prosenttia ja Oulun ja Lapin läänin alueella asuvia asiakkaita 7 prosenttia. Ahvenanmaalla asuvia asiakkaita koskevia tietoja oli hyvin vähän (0 %).

Kaikkia yksiköitä koskevia valtakunnallisia tarkasteluja varten aineistosta poistettiin eri yksiköistä tulleet, todennäköisesti samaa henkilöä koskevat tiedot päällekkäistapaustunnisteen (= etunimen toinen kirjain, sukunimen toinen kirjain ja syntymäpäivän päiväosan toinen numero) avulla. Pällekkäistapaustunnisteen lisäksi tunnistamisessa käytettiin sukupuolta, syntymävuotta, kansalaisuutta, kotimaakuntaa, aikaisempia hoitokontakteja ja nykyisen hoidon aloittamisajankohtaa sekä verrattiin 1.-5. päihdettä. Mikäli päällekkäistapaustunniste, em. sosiaaliset taustatiedot ja hoitokontaktitiedot olivat samoja ja päihdet 1.-3. päihneiden osalta vastasivat samoja päihneiden pääluokkia, tapaus luokiteltiin todennäköiseksi päällekkäistapaukseksi. Mikäli 1.-5. päihneiden osalta päihneiden järjestys oli vaihtunut, mutta ainakin kaksi kolmesta tai kolme neljästä tai viidestä päihdestä olivat samoja tai kuuluivat samaan pääluokkaan, tapaus luokiteltiin myös todennäköiseksi päällekkäistapaukseksi. Näitä todennäköisiä päällekkäisiä tapauksia oli kaikkiaan 1 288 (18 %) koko aineistosta. Todennäköisesti samaa henkilöä koskevista tiedoista otettiin valtakunnallisissa tarkasteluissa mukaan ko. henkilön vuoden ensimmäistä hoitajaksoa koskevat tiedot haastattelupäivämäärän mukaisesti.

Tässä raportissa esitetyt valtakunnalliset tai hoitoyksikkötyyppikohtaiset tarkastelut on tehty 5 754 päihdehuollon eri huumeasiakkaasta saatujen tietojen pohjalta edellä esitetyn määritelmän mukaan. Eri taulukoiden ja kuvien yhteydessä esitetty tapausten kokonaismäärä (lkm) vaihtelee, koska niissä ei ole esitetty muuttujakohtaisia puuttuvia tietoja kuvien ja taulukoiden lukemisen helpottamiseksi.

Hoitoyksikkötyyppikohtaisissa tarkasteluissa on verrattu päihdehuollon avohoitoyksiköitä, päihdehuollon laitoshoitoyksiköitä, huumehoitoon erikoistuneita avohoitoyksiköitä, huumehoitoon erikoistuneita laitoshoitoyksiköitä sekä vankiloiden terveydenhuoltoyksiköitä. Aineryhmäkohtaisissa taulukoissa ja kuvioissa on käytetty pääluokkia opiaatit, stimulantit, rauhoittavat lääkeaineet, hallusinoogenit, liuotainaineet, kannabis, alkoholi ja muut päihtymistarkoituksessa käytetyt aineet. Opiaattiryhmään kuuluvat aineet on jaoteltu hoitoon hakeutumiseen johtaneita 1.-5. päihdettä koskevissa taulukoissa lisäksi kolmeen alaluokkaan: heroiini, buprenorfiini sekä muut opiaattiryhmän aineet. Stimulanttien alaluokkina on tarkasteltu amfetamiiniryhmää, kokaiinia, ekstaasia ja muita stimulanttiryhmän aineita. Rauhoittavissa lääkeaineissa on eroteltu alaluokkina bentsodiatsepiinit, barbituraatit sekä muut rauhoittavat lääkeaineet.